

MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

DEPARTAMENT UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa, tel. +48 22 661 17 38, fax +48 22 661 17 36
<https://www.gov.pl/web/rodzina>

Warszawa, 14 grudnia 2021 r.

DUS-II.055.10.2021.KP

Szanowny Panie,

działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z petycją przesłaną do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów drogą elektroniczną w dniu 13 września 2021 r., w sprawie „**wprowadzenia zmian legislacyjnych i pomocy w jej realizacji**” wyjaśniam na wstępie, że w skład Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej wchodzi komórki obsługujące zagadnienia z następujących działów administracji rządowej: „rodzina”, „zabezpieczenie społeczne” i „praca”.

1. Dział rodzina obejmuje m.in. sprawy ochrony i wspierania rodzin z dziećmi na utrzymaniu, w szczególności tych, które znajdują się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej.
2. Dział zabezpieczenie społeczne, na które składają się łącznie:
 - *ubezpieczenia społeczne* (emerytury, renty i dodatki przysługujące z tytułu odprowadzania składek do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz świadczenia z tytułu choroby i macierzyństwa),
 - *zaopatrzenie społeczne* (świadczenia pieniężne przyznawane ze środków budżetu państwa według kryterium potrzeb lub zasług - np. renty socjalne),
 - *pomoc społeczna* - świadczenia przyznawane przez organy państwowe ze środków publicznych, z podatków lub innych źródeł (fundacje, darowizny), ustalane kwotowo, na poziomie zapewniającym zabezpieczenie minimum egzystencji.
3. Dział praca obejmuje m.in. sprawy zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, warunków pracy, wynagrodzeń i świadczeń pracowniczych.

Z powyższego wynika, że w zakresie właściwości resortu rodziny i polityki społecznej zasadniczo leżą trzy złożone przez Pana wnioski, dotyczące:

- przyznania dodatku osobom otrzymującym rentę inwalidzką o stopniu umiarkowanym;
- zmiany rozwiązań obowiązujących w zakresie uzyskiwania dodatkowych dochodów przez osoby posiadające prawo do emerytur i rent;
- zawieszania świadczeń pobieranych w tzw. zbiegu.

Przechodząc do rozpatrzenia postulatu wskazanego w punkcie 2. Pańskiej petycji wyjaśniam, że każda osoba, która uzyskała orzeczenie lekarza orzecznika ZUS stwierdzające niezdolność do pracy, jest uznawana równocześnie za osobę niepełnosprawną w rozumieniu

przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. (Dz. U. z 2021 r. poz. 573).

W konsekwencji - osoby niezdolne do pracy, zarówno częściowo, jak i całkowicie, są osobami niepełnosprawnymi, lecz nie każda z osób niepełnosprawnych jest osobą niezdolną do pracy, bowiem orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o:

- całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji (dawna I grupa inwalidzka) jest traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- całkowitej niezdolności do pracy (**dawna II grupa inwalidzka**) jest traktowane na równi z orzeczeniem o **umiarkowanym** stopniu niepełnosprawności;
- częściowej niezdolności do pracy (dawna III grupa inwalidzka) jest traktowane na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Dodatek pielęgnacyjny - w przeciwieństwie do zasiłku pielęgnacyjnego - ma charakter ubezpieczeniowy. Przedmiotem ochrony objętej ubezpieczeniem rentowym, wyodrębnionym w ramach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jest nie tylko ryzyko niezdolności do pracy, ale również ryzyko ograniczonej zdolności do samodzielnego funkcjonowania, związane z wiekiem. Stąd też - zgodnie z art. 75 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 291, z późn. zm.) - dodatek ten przysługuje **wyłącznie** osobie uprawnionej do renty, która została uznana przez lekarza orzecznika ZUS za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo osobie uprawnionej do emerytury, jeśli ukończyła 75. rok życia.

Dodatek pielęgnacyjny stanowi formę pomocy ze strony państwa w przynajmniej minimalnym pokryciu kosztów, które wynikają z konieczności zwiększonej opieki oraz pomocy osób trzecich w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, a często także w zwykłych czynnościach dnia codziennego osoby uznanej za niezdolną do samodzielnej egzystencji.

W świetle powyższego w resorcie rodziny i polityki społecznej nie planuje się zmiany przepisów w zaproponowanym przez Pana zakresie.

Odnosnie do postulatów wskazanych w punkcie 3. i 4. przedmiotowej petycji należy zauważyć, że zasadniczym celem świadczeń przyznawanych na podstawie ww. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zapewnienie środków utrzymania osobom ubezpieczonym w przypadku wystąpienia zdarzeń, które mogą im uniemożliwić lub utrudnić kontynuowanie pracy zarobkowej z przyczyn naturalnych (po osiągnięciu wieku emerytalnego) lub utraty zdolności do pracy z powodu stanu zdrowia.

Przepisy tej ustawy, gwarantując prawo do świadczeń, nie eliminują równocześnie możliwości wykonywania przez emerytów i rencistów zatrudnienia. Rencista, który podejmuje zatrudnienie nie musi się więc obawiać, że z chwilą podjęcia zatrudnienia utraci nabyte prawo do świadczenia z tytułu niezdolności do pracy. Osiąganie przez emeryta i rencistę przychodów z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczeń społecznych (np. z umowy o pracę) może bowiem jedynie powodować zmniejszenie lub zawieszenie wypłaty świadczenia na zasadach określonych w art. 103 i art. 104 ww. ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Świadczenie zostanie zmniejszone, jeśli rencista osiągnie przychód przekraczający 70 proc. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za poprzedni kwartał, ostatnio ogłoszonego przez prezesa GUS (w okresie od 1.12.2021 r. do 31.12.2021 r. jest to 3960,20 zł brutto). Nie może być to jednak więcej, niż maksymalne zmniejszenie świadczenia (ustalane przy kolejnych waloryzacjach świadczeń emerytalno-rentowych), które od 1 marca 2021 r. wynosi 646,67 zł

brutto dla renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i 485,04 zł brutto dla renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

Jeśli przychód przekroczy 130 proc. przeciętnego wynagrodzenia (7354,50 zł brutto) - ZUS zawiesi wypłatę świadczenia.

Natomiast zawieszeniu ani zmniejszeniu, bez względu na wysokość osiąganego przychodu, nie podlegają świadczenia emerytów, którzy ukończyli powszechny wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Mając na względzie problem świadczeń pobieranych w tzw. zbiegu należy wyjaśnić, że organ rentowy może ustalić prawo do więcej niż jednego świadczenia, ale tylko jedno z nich może wypłacać. Generalną zasadą ubezpieczeń społecznych jest bowiem pobieranie jednego z przysługujących z tego systemu świadczeń.

Przepis art. 95 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS stanowi, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do emerytury z prawem do renty z tytułu niezdolności do pracy lub renty rodzinnej, wypłaca się tylko jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną (np. osoba uprawniona do dwóch emerytur może zamiast emerytury powszechnej pobierać emeryturę wcześniejszą, jeśli jest ona świadczeniem korzystniejszym).

Odstępstwo od tej zasady przewidziano w art. 96 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy, który odnosi się do renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy, wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy, który miał miejsce przed 1 stycznia 2003 r. lub chorobą zawodową.

W myśl art. 26 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1205, z późn. zm.) osoba uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy z ubezpieczenia wypadkowego i jednocześnie do emerytury na podstawie odrębnych przepisów, może pobierać przysługującą rentę powiększoną o połowę emerytury albo emeryturę powiększoną o połowę renty, w zależności od dokonanej przez tę osobę wyboru (ust. 1).

Zasad tych nie stosuje się, jeżeli osoba uprawniona osiąga przychód powodujący zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości - niezależnie od jego wysokości (ust. 3). Rentę wypadkową można więc łączyć z emeryturą w określonych proporcjach, ale łączenie to w ogóle nie jest dopuszczalne, jeżeli osoba mająca prawo do tych zbiegających się świadczeń osiąga jakikolwiek przychód z działalności stanowiącej tytuł do obowiązku ubezpieczenia społecznego. Przy czym do tego wybranego świadczenia stosuje się wskazane wyżej zasady ogólne w zakresie zmniejszania lub zawieszania świadczeń, określone w przepisach ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodność powołanych wyżej przepisów z art. 2 Konstytucji RP potwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 31 stycznia 2006 r., sygn. akt K 23/03.

Trybunał podkreślił, że „przesłanką świadczeń rentowych nie jest samo inwalidztwo czy też choroba, ale wynikająca z nich niezdolność do pracy, a obowiązkiem ustawodawcy jest zapewnienie środków utrzymania w razie takiej niezdolności. Ustawodawca nie ma natomiast konstytucyjnego obowiązku zapewniania świadczeń rentowych osobom, które zachowały taką zdolność i które w związku z tym kontynuują pracę zawodową lub działalność gospodarczą. Nie ma również konstytucyjnego obowiązku umożliwienia kumulacji świadczeń rentowych i emerytalnych z różnych tytułów”.

Tak więc obowiązujące rozstrzygnięcia, umożliwiające łączenie pracy z prawem do wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych, choć być może nie spełniają oczekiwań wszystkich zainteresowanych, należy uznać za optymalne. Opisany powyżej mechanizm powoduje jedynie

konieczność dokonania przez te osoby wyboru między możliwością pobierania emerytury lub renty w pełnej wysokości, a możliwością osiągnięcia przychodu powodującego zmniejszenie świadczenia albo jego zawieszenie.

W świetle powyższego, obecnie w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej nie są prowadzone prace zmierzające do zmiany przepisów dotyczących przyznania prawa do pobierania „półtorakrotnego” świadczenia. Wprowadzenie preferencyjnych regulacji dla wybranej kategorii osób naraziłoby bowiem ustawodawcę na zarzut nierównego traktowania ubezpieczonych.

W zakresie postulatu wynikającego z pkt 5. zgłoszonej petycji mogę jedynie dodać, że od 1 stycznia 2021 r. został wprowadzony obowiązek przekazywania do ZUS informacji o każdej umowie o dzieło, która nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniem społecznym. Obowiązek ten wprowadzono przepisami ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568). Zmieniła ona m.in. przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 423, z późn. zm.).

Zgodnie z ust. 17 dodanym do art. 36 tej ustawy płatnik składek lub osoba fizyczna zlecająca dzieło informuje ZUS o zawarciu każdej tego rodzaju umowy, jeżeli umowa taka zawarta zostanie z osobą, z którą nie pozostaje w stosunku pracy lub jeżeli w ramach takiej umowy nie wykonuje pracy na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Obowiązek zgłaszania w ZUS zawartej umowy o dzieło dotyczy zarówno podmiotów posiadających status płatnika składek, czyli opłacających składki np. za pracowników czy zleceniobiorców, jak i osób fizycznych, które nie zatrudniają żadnych osób, ani nie prowadzą jakiegokolwiek działalności, z której powinny opłacać za siebie składki do ZUS.

Zgłoszenie do ZUS informacji o zawartej umowie o dzieło na podstawie art. 36 ust. 17 ww. ustawy nie powoduje obowiązku zgłoszenia wykonawcy tej umowy do ubezpieczeń społecznych ani ubezpieczenia zdrowotnego.

Mając powyższe na uwadze mogę jedynie dodać, że - zgodnie z art. 68 ust. 1 ww. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - organami powołanymi do ustalania uprawnień do świadczeń i ich wypłaty oraz popularyzacji wiedzy w tym zakresie są oddziały i inspektoraty Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, tak więc szczegółowe informacje dotyczące konkretnych przypadków można uzyskać bezpośrednio w organie rentowym, który wypłaca emeryturę lub rentę bądź w Centrali ZUS w Warszawie, ul. Szamocka 3/5.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z poważaniem,

Konrad Miłoszewski

Dyrektor

Departamentu Ubezpieczeń Społecznych
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/